

Cfr. Pezzani: *Codex*: ad can. 203.—2. *per decretum legitimationis a Sumo Pontifice concessum*, prout hoc additur dispensationibus matrimonialibus per clausulam: *Prolem susceptam (et suscipiendam) legitimam nunciando* et habetur in præsententi Art., in Form. D. et E., in reliquis vero Articulis Form. I. implicite concessum supponitur (cfr. n. 10. 2.).—Per hoc decretum irregularitas quoad omnes effectus aufertur.¹—3. *per sanationem in radice matrimonii* ipso facto fit plenissima legitimitas indirecte etiam ad effectus civiles;²—4. *per professionem religiosam votorum solemnium*, non autem simplicium (nisi in Societate Jesu),³ et valet pro ordinibus tantum. Cfr. Pezzani ad can. 203. **b.** in *suis effectibus per dispensationem*, quæ “tanto difficilior est, quanto origo est turpior” (S. Thom. in 4. dist. 25. qu. 2. a. 2.), unde raro conceditur adulterino. Ea fit: 1. per *S. Pontificem* addita plerumque in rescripto clausula: *dummodo paternæ incontinentiæ imitator non sit*, qua inquisitio Episcopi in mores dispensandi sollicitatur. “In supplici libello exprimi debet species illegitimitatis, num scil. orator filius naturalis sit, an adulterinus etc., sed non sub pœna nullitatis dispensationis.” Ita Gasparri n. 243;—2. per *Episcopum* ex jure ordinario pro minoribus et beneficio non curato, (n. 25.) ex jure vero delegato virtute Articuli 2. Formulæ I. (cfr. supra n. 102 et 104), prout hoc expresse decidit S. C. de Prop. Fide.⁴—Attamen juxta dicta n. 7. hæc facultas non se extendit ad adulteros (n. 10. ad 2.), neque ad nefarios, neque ad sacrilegos; pariter non se extendere videtur ad omnem effectum uti ad dignitates obtinendas (cfr. n. 103. a.);—3. per *Praelatos Regulares* cum suis subditis.⁵

NOTA. Si facultas dispensandi in impedimento matrimonii conceditur pro casu particulari et facultas legitimandi prolem non est adjecta, hæc non censetur esse concessa.—Si utraque fuit concessa, et legitimitas (ex oblivione v. gr.) fuit ommissa, postea ab eodem supplicante, imo etiam ab ejus successore potest et debet fieri.—Si

¹ S. Alph. vii. 427.

² Planchard n. 376.—Ben. XIV. *Quest. can.* 174 et const. *Etsi matrimonialis* 27 Sept. 1755, § 7.

³ Gasparri n. 247. S. Alph. vii. 426.

⁴ Coll. Prop. n. 1176.

⁵ S. Alph. vii. 426.

fuit concessa una cum facultate dispensandi in impedimento ad finem matrimonii contrahendi, nupturientes autem *voluntarie* post executionem utriusque facultatis matrimonio renunciant, legitimitas, utpote concessa intuitu matrimonii, effectu caret; valet autem, imo potest declarari etiam sola, si unus supplicantium morte impeditur a matrimonio ineundo.¹

121.—Ex præmissis elucet facultas. Dicitur scil. *prolem conceptam* i. e. ut explicat S. Alph.,² sive conceptam sive jam natam; *declarandi* i. e. decernendi ut n. 119.; *legitimam* i. e. ut omnia jura prolis legitimæ habeat: habilis fiat ad suscipiendos Ordines, beneficia et dignitates ecclesiasticas.

Hanc et similes declarationes nullo modo præsertim apud nos valere pro effectibus civilibus, jam supra dictum est. Pro illis enim requireretur declaratio potestatis civilis, quæ tamen nec pro prole naturali ullibi in nostris Statibus datur.³ Hanc legislationem nostram, si agetur de legitimatione ad Ordines, respicere prudentia jubebit quandoque.

ARTICULUS VII.

“DISPENSANDI SUPER IMPEDIMENTO PUBLICÆ HONESTATIS JUSTIS EX SPONSALIBUS PROVENIENTE.”

(F. III. a. 4; F. IV. a. 5; F. VI. a. 4; F. X. a. 4.)

122.—Explicatio.

Dicitur: *justis*, cujus loco pridem legebatur: *justitia*,⁴ et abbreviatum: *justit.*, ex quo dein *justis* evasit;⁵—*ex sponsalibus*, validis sc., quamvis solutis, etiam occulto initis,⁶ excepta Hispania, ubi nunc quoque ex consuetudine legitima requiritur ad validitatem sponsalium, ut ineantur per publicam scripturam.⁷ Sponsalia, ut valida sint, debent esse *promissio* (non propositum tantum), *mutua* (non ab una

¹ Planch. n. 223; Feije n. 740 (741); Pyrrh. Corr. lib. viii. cap. l. c.

² Lib. vii. 422.

³ Kent l. c. n. 210.

⁴ Reiffenst. App. n. 22.

⁵ Feije n. 615.

⁶ S. Pœn. 10 Sept. 1834 ap. Bucceroni p. 163. Plura ap. Gasparri n. 715.

⁷ S. C. C. 11 Apr. 1891 in Compostellana ap. *II Mon. eccl.* 1891 i. p. 97 et *N. R. Th.* xxiv. p. 132.

parte facta et ab altera acceptata tantum), *vera* et *seria* (non ficta, ex joco¹), *deliberata* et *libera* (a metu gravi injusto et errore substantiali), *absoluta* (conditione, si qua adjecta fuit, verificata) *de futuro matrimonio* (non de præsenti, licet civili in loco ubi viget caput *Tametsi*) inter *duas determinatas personas ad matrimonium habiles* (i. e. quibus matrimonium, de quo agitur, non est illicitum ob impedimentum dirimens vel impediens aut alia de causa e. gr. damnum injustum parentibus ex eo oriturum).²—Dirimunt inter sponsum et sponsæ matrem, filiam, sororem atque inter sponsam et sponsi patrem, filium, fratrem.

123.—Facultas valet pro matrimoniis contrahendis et contractis;³ at nullam confert potestatem quoad publicam honestatem, ortam ex matrimonio rato non consummato, nec in ejus gradu primo quia publica honestas orta ex matrimonio “impedimentum fortius est eo quod ex sponsalibus oritur,” prout Bened. XIV. in const. *Inter Omnigenas* 2 Febr. 1744 ad Episc. et Clerum Serviae docet. Idem l. c. § 15 etiam advertit: “eam facultatem” (scil. dispensandi in publica honestate orta ex matr. rato) “inter cæteras ipsis” (in sua Formula) “communicatas non reperiri.” Reapse in nulla ex decem Formulis hæc facultas expressa est.

Nihilominus non pauci tenent, eam contineri in Form. III. Inter hos eminent Auctor *Instructionis Eystettensis* ed. 1854 p. 307; Kutschker: *Eherecht*, Wien 1857, vol. v. p. 42 et 50; *Instructio Austriaca*, § 8, ejusque commentatores.

Ratio eorum est, quia in hac Formula simpliciter dicitur: “Dispensandi in 3. et 4. gradu, verbis: “consanguinitatis et affinitatis” non additis,⁴ et ideo, quoniam verba valent quantum sonant, etiam 3. et 4. gradus publicæ honestatis in ea comprehenditur. Dubitat

¹ His consideratis et præsertim agendi modo nostrorum juvenum inspecto promissiones matrimonii frequenter (non semper) proposita potius sunt quam sponsalia. Sabetti n. 838, qu. 3; Konings *Comp.* n. 1528, qu. 7.

² Cfr. *Ærtnys* vi. 426 qu. 5. et 6. Feije n. 390 seq.

³ Pro foro conscientiae in occultis etiam ad matr. contrahenda dispensat S. Pœnitentiaria. Ben. xiv. Inst. 87. n. 7. Feije ed. 4 n. 605.

⁴ Idem observatur in Formula X. Episcoporum Galliae.

quidem circa hanc interpretationem Feije n. 614 i. 1, cum aliis; at cum ex longa et publica consuetudine quasi vim legis obtinuisse videatur, in praxi tuto observari poterit. Ratio hæc tamen evanescit, quando verba: “consanguinitatis et affinitatis” expresse inserta inveniuntur, uti in nostra Form. I. et in Form. III. Episcopis Belgii concessa.¹—Attamen plures sunt, qui hanc facultatem in altera dispensandi in affinitate includi putent, quia “plus” (sc. potestas dispensandi in affinitate) “semper in se continet quod est minus”² (scil. publicam honestatem ex matrimonio rato tantum). Qui ergo dispensare potest in affinitate *cum* publica honestate conjuncta, potest etiam in publica honestate *sola*, et hoc eo magis nunc, ubi copulæ amplius non est mentio facienda. Ita sentiunt Sanchez,³ Mich. Perez,⁴ Tract. Mechlin. *de Matr.* n. 101 pag. 540, Zitelli *Disp.* p. 52 i. b. et Corre p. 390. Hi supponunt, impedimentum publicæ honestatis matrimonio consummato coexistere cum illo affinitatis. Sunt tamen, qui opinantur, impedimentum publicæ honestatis post matrimonii consummationem *transire* in affinitatem, ita ut hæc sola tum adsit.⁵ Allegatur pro hac sententia Bened. XIV. *de Syn. Diœc.* ix. cap. 13, n. 4; an recte, viderint alii.⁶—Quidquid vero sit de hac re, etiam in priori suppositione *Regulæ juris* citatæ frustra invocantur; nam juxta Reiffenstuel, Sanfelice aliosque commentatores istæ tantum valent, quando plus et minus sunt ejusdem speciei, aut minus habetur ut pars illius, quod est plus. Neutrum autem dici potest in hoc casu.—Hinc C. S. Off. Vicario Apost. Tunkini Occidentalis quærenti: “An facultas dispensandi in impedimentis consanguinitatis et affinitatis complectatur etiam facultatem dispensandi in impedimento publicæ honestatis ex matrimonio rato et non consummato, vel Missionarius, qui gaudet facultate dispensandi in primis duobus impedimentis, nova facultate indigeat ad dispensandum in impedimento publicæ honestatis?” respondit 4 Julii 1831: “Negative quoad primam partem, affirmative quoad secundam.”—Insuper Greg. XVI. 26 Julii 1841 eidem Vicario Apost., quamvis habuisset suam Formulam, concessit facultatem dispensandi ab impedimento publicæ honestatis

¹ Tract. Mechlin. *de Matr.* n. 101, p. 539.

² *Reg. juris* 35 et 53 in 6.

³ *De Matr.* lib. viii. disp. 24, n. 42.

⁴ *De Matr.* disp. 46, sect. 5, n. 14.

⁵ Gasparri n. 721.

⁶ Cfr. Feije n. 395. Rosset n. 2000.

⁷ Ap. Gasparri n. 426. *Coll. Prop.* n. 1253.

. . . ex matrimonio rato et non consummato.¹—Ex quo nunc certum est, pro dispensatione in publica honestate ex matr. rato non consummato nullam hisce in Formulis contineri facultatem.

NOTA. In supplica pro dispensatione a publica honestate ex matr. rato servanda sunt, quæ n. 118 habentur de affinitate. Si tamen dispensatio a gradu remotiore, reticito propinquiore, obtenta sit, litteræ revalidatoriæ (cfr. n. 118. a.) non requiruntur. Rosset n. 2538. Si oritur ex sponsalibus, in supplica exprimi et in applicatione facultatis considerari debet: 1. provenientia impedimenti; nam sponsalia a sponso inita cum matre sponsæ (ergo in linea recta) plus inhonestatis et difficultatis habent, quam si inita essent cum sorore sponsæ (ergo in linea obliqua);—2. utrum impedimentum sit publicum, an occultum;—3. utrum sponsalia adhuc subsistant, an per mortem aut mutuo consensu soluta sint. Si adhuc subsistunt, altera pars monenda est, ut juri suo cedat. Si cedere renuit, dispensatio vi facultatis tum tantum dari potest, si bonum spirituale supplicantis eam prorsus requirit, isque damnum alterius, vel per sententiam iudicis æstimatum vel juxta compositionem inter partes factam, reparat et pars læsa consentit. Oratori hoc in casu pœnitentia imponenda est.—Exceptis suppositionibus prædictis dispensatio petenda est a S. Pontifice, qui solus jus partis læsæ ex justa gravius causa auferre potest. Rosset n. 2330.—Specimen huc spectans dispensationis a S. C. C. I. Julii 1882 concessæ videtur ap. *Mon. eccl.* vol. iii. part. i. p. 67. et alterius de 15. Julii 1882 ib. part. ii. pag. 33.

ARTICULUS VIII.

“DISPENSANDI SUPER IMPEDIMENTO CRIMINIS, NEUTRO TAMEN CONJUGUM MACHINANTE, ET RESTITUENDI JUS AMISSUM PETENDI DEBITUM.”

(F. III. a. 5; F. IV. a. 6; F. VI. a. 5; F. X. a. 5.)

124.—Explicatio.

Duplex facultas circa crimen adulterii quoad matrimonium in Art. conceditur:

I. Dispensandi in impedimento *dirimente ex adulterio solo*.

a. Ut hoc impedimentum adsit, requiritur: 1 *adulterium verum* (sc. ut una saltem pars matrimonio certe *valido* juncta sit), *formale* (scil. cum scientia ejusdem matrimonii commis-

¹ *Coll. Miss.* n. 876.

sum, ita ut quoad hoc in neutra parte nec crassa ignorantia juris vel facti existat¹), *consummatum* (copula ex utraque parte perfecta), et a *baptizato* commissum;—2. ut tali adulterio *accedat*:

a. AUT *promissio* vera (non ficta tantum), libera (a metu gravi et errore substantiali), absoluta (conditione, si apposita fuerit, ante mortem alterius conjugis verificata²) *matrimonii post* (non ante) *mortem alterius conjugis ineundi* facta ab una parte adulterante et ab altera saltem aliquo signo serio acceptata, dummodo adulterium et promissio constante eodem matrimonio locum habeant, et promissio, si ante adulterium fiebat, ante hoc revocata non fuerit;

b. AUT *matrimonii attentatio durante vita alterius conjugis* per mutuum consensum de præsentem in matrimonium, etsi clandestine et civiliter tantum sive ante sive post adulterium præstetur, modo fiat cum utriusque scientia (non cum dubio solum) de vita alterius conjugis. Sufficit, si, matrimonio in ignorantia aut dubio de morte alterius conjugis inuito, scientiam de ejus vita acquirentes, matrimonium non retractant, sed eo per adulterium, ut supra, utantur.³

NOTA. Hæc impedimenti species dicitur: “*ex adulterio solo*” seu “*neutro patrante*” vel “*machinante*” i. e. neutro conjugum in mortem alterius conjugis ita cum effectu machinante ut nova species impedimenti criminis aut ex conjugicidio solo aut ex utroque (conjugicidio et adulterio simul) oriatur. Unde impedimentum criminis *adulterii solius* adhuc existeret, etsi ab una parte machinatio in mortem alterius conjugis cum effectu facta fuisset, sed sine intentione matrimonii et probabilius etiam juxta S. Alph. 1035, 1036, *Requir.* vi., si quidem cum hac intentione facta, at hæc nullo indicio (nec familiaritatibus, epistolis amatoriiis etc.) alteri manifestata fuit.

b. Facultas hujus partis Articuli valet pro matrimoniis contrahendis et contractis, item pro casibus, ubi impedimentum

¹ S. Alph. vi. 1031, 1036, *Requir.* v.—Crassa ignorantia juris in his regionibus non raro invenitur, si ab acatholicis, imo etiam quandoque a catholicis rudibus post divortium civile vivente altero conjugate matrimonium contrahitur.

² Cfr. tamen S. Alph. vi. n. 1040, ubi contrarium probabile est. Sed cfr. Rosset n. 2032.

³ Cfr. S. Alph. vi. 1033 seq.

sit *numero* multiplex¹ (n. 6) aut ubi impedimentum occultum est, uti hoc patet ex responso S. Pœnit. de 14 Julii 1881.² Hæc enim quoad facultatem sub 5. indulti diei 15 Nov. contentam: scil. "dispensandi super impedimento criminis ex adulterio et fide data proveniente, neutro tamen in conjugis mortem cum effectu machinante," quæ ibi iisdem facultatibus ac in nostra Formula I. additur, interrogata: utrum Episcopus ea uti possit non solum in casibus publicis pro utroque foro, verum etiam in occultis pro foro conscientiæ tantum, servatis respective servandis, i. e. delegato, si agatur de occultis, confessorio, qui in actu sacramentalis confessionis etc. injunctisque injungendis dispenset? resp. *affirmative*.

NOTA. Clausulas de pœnitentia imponenda etc. (supra n. 78. seq. et n. 81. seq.) in usu hujus facultatis esse observandas, patet ex dictis n. 12. et 13. necnon ex *Pag. S. Pœn.* mox addenda.

c. Ab impedimento orto ex adulterio cum promissione matrimonii ex quacumque causa canonica dispensatio conceditur, sive publicum sit sive occultum.³—Ab impedimento orto ex adulterio cum matrimonio attentato autem dispensatur ex canonica causa, quæ inter graviores est, puta si Oratrix diffamata et innupta maneret, gravia scandala verosimiliter orirentur. . . Quoniam culpabiles sunt suspecti de hæresi, in rescripto S. Sedis injungi *solet* delegato, ut præmisso examine de fide Oratorum, facta abjuratone de vehementi hæresis suspicionem ac imposita pœnitentia dispenset.⁴ At hoc nec semper fit, nec si casus est occultus.⁵ Unde nihil obstare videtur, quominus facultas articuli etiam pro hac specie applicari possit, prout patet ex addito, quo sola machinatio excluditur.

NOTA. In *Pag. S. Pœnitentiariæ* sub n. xiii. conceditur facultas in Sacramentali confessione exercenda, scil.: "Dispensandi super impedimento occulto Criminis, dummodo sit absque ulla machinatione, et agatur de matrimonio jam contracto; *monitis putatis con-*

¹ De quo cfr. Feije n. 455; Gasparri n. 651.

² Planchard n. 453.

³ Gasparri n. 656.

⁴ Id. n. 655. Insuper duas simul uxores habens infamis est ex cap. 4. *de bigamis* (i. 21).

⁵ Pyrrh. Corr. lib. viii. cap. ix. ad fin.

jugibus de necessaria secreta renovatione consensus; ac injuncta gravi pœnitentia salutari, et confessione sacramentali semel quolibet mense, per tempus arbitrio tuo statuendum."¹

Ex verbis: "monitis . . . conjugibus," præsertim si conferuntur cum altera facultate sub n. xi. ejusdem Pagellæ² quis concludet, abstinendum esse ab usu hujus facultatis, si alter conjux sine maximo damno moneri haud possit. At, salvo meliori, etiam hanc Clausulam intelligendam esse puto in sensu exposito supra n. 13 ad b. et 84, 2.

II. Dispensandi in impedimento *impediente jus petendi debitum*, quod impedimentum ex adulterio ortum habet. Oritur autem dupliciter:

a. Ex jure naturali velut pœna conventionalis, vi cujus frangenti fidem pars innocens fidem merito nec amplius servare tenetur et debitum conjugale, si petitur, recusare, imo divortium facere potest, pars adultera autem, etsi adulterium suum alteri occultum prodere non teneatur, debitum tamen conjugale exigere nequit nisi tanquam benevole concedendum. Quoad hoc in facultate Articuli, quatenus restitutionem juris debitum petendi spectat, nihil continetur, cum vergeret in præjudicium partis innocentis, cui soli competit per condonationem læsionis jus amissum parti adulteræ reddere.³ At hæc condonatio in usu hujus facultatis præsupponitur.

b. Ex jure canonico⁴ adulterans cum consanguinea suæ compartis in 1. aut 2. gradu in pœnam criminis privatur ob hanc *affinitatem supervenientem* jure petendi debitum in præsentis conjugio, insuper spe caret alterius post mortem præsentis compartis ineundi matrimonii, et si postposita hac prohibitione aliud matrimonium inierit, in eo nequit petere debitum nisi dispensatione obtenta. Hæc posterior pœna communiter ignoratur et in desuetudinem abiisse videtur;⁵ saltem Episcopus, si opus est, ab ea dispensare poterit etiam ante matrimonium. Pro priore, scil. quoad jus petendi debitum, si amissum est per affinitatem supervenientem aut alia de causa,

¹ Cfr. n. 82. nota.

² Cfr. infra n. 215, nota i.

³ LaCroix vi. p. 3. n. 372.

⁴ Cap. 1 et 4, *de eo, qui cognovit* (iv. 13).

⁵ Engel: *Collegium juris* in h. t. n. 5.

in Art. datur facultas, ex justa causa dispensandi, quæ exerceri etiam tum potest, si altera pars sit hæretica, modo nuptiæ sint validæ.¹—Episcopi eam habent *ex jure proprio*.² Regulares idem valent, obtenta ad hoc licentia Superioris, saltem sui Monasterii.³

Pro foro sacramentali in *Pag. S. Pœn.* sub n. xi. sequens conceditur facultas: “Dispensandi cum incestuoso, seu incestuosa ad petendum debitum conjugale, cujus jus amisit ex superveniente occulta affinitate per copulam carnalem habitam cum consanguinea, vel consanguineo, sive in primo, sive in secundo gradu suæ uxoris, seu respective mariti, remota occasione peccandi et injuncta gravi pœnitentia salutari, et confessione sacramentali semel quolibet mense per tempus arbitrio tuo statuendum.”⁴

c. *Formula*, si restitutio juris petendi debitum in confessione post absolutionem fit: *Ego insuper auctoritate Apostolica mihi specialiter communicata tibi restituo jus petendi debitum conjugale, quod amisisti per copulam a te habitam cum (e. gr. sorore uxoris tuæ). In nomine Patris etc.—Passio.*

NOTA. Dixi sub **b**: “si amissum est per affinitatem supervenientem”; nam jus hoc non amittitur, si copula cum consanguinea fit ex ignorantia facti aut cum ignorantia hujus dispositionis juris ecclesiastici, imo etiam cum ignorantia hujus pœnæ, aut ex metu gravi (S. Alph. vi. 1070 seq.). Dixi: “aut alia de causa,” ut si matrimonium novum post alterum incestu ut supra fœdatum postposita prohibitione aut post raptum in priori patratum cum prohibitione (cfr. infra n. 126 ad iii.) ininitum est, aut si ob baptismum propriæ proli legitimæ absque necessitate collatum juxta plures theologos (S. Alph. vi. 150.) jus petendi amissum esse putaretur.—Facultatem hujus Art. etiam ad hos casus se extendere, ex ejus generali tenore deducitur.⁵—De voto castitatis a conjugibus emisso et juri petendi debitum obstante supra n. 108. actum est.

¹ *Coll. Prop.* n. 1564.

² S. Alph. vi. n. 1076.

³ S. A. l. c.; Feije ed. 4. n. 640.

⁴ Cfr. n. 82, nota.

⁵ Ita Collet: *Traité des dispenses.* Louvain, 1760. Tome iii. Lettre 43. n. vi.

ARTICULUS IX.

“DISPENSANDI IN IMPEDIMENTO COGNATIONIS SPIRITUALIS, PRÆTERQUAM INTER LEVANTEM ET LEVATUM.”

(F. III. a. 6; F. IV. a. 7; F. VI. a. 6; F. X. a. 6.)

125.—Explicatio.

I. Cognatio spiritualis oritur ex baptismo et confirmatione, dummodo hæc sacramenta certo valide conferantur; ergo non oritur, si cæremoniæ tantum suppleantur. In dubio baptismo¹ practice dispensatio Episcopi est petenda (n. 24).

Existit **a.** tanquam *paternitas* et *filiatio* inter ministrum Sacramenti et filiolum (filiolam), item inter patrinum et filiolum (filiolam); —**b.** tanquam *compaternitas* et *commaternitas* inter ministrum et filioli (filiolæ) parentes naturales, item inter patrinum et filioli (filiolæ) parentes naturales. Oportet vero in singulis adsit capacitas—sc. baptizati sint, et insuper a *patrino* requisita de jure adimpleantur, nempe 1. sui compos sit (non infans, ebrius etc.); 2. pro confirmatione et ipse confirmatus; 3. a parentibus aut juste a Parocho designatus, vel si nulla designatio fit, ipse sponte patrinum agat in Sacramento;² 4. filiolum (filiolam) per se vel per alium physice in actu ablutionis vel chrismationis tangat,—aut baptizandum immediate ante ablutionem Sacerdoti præsentet vel baptizatum immediate post eam de ejus manibus recipiat;³ 5. habeat animum munus patrini suscipiendi; 6. baptismus sit validus et solemnus. Quoad baptismum privatum disputant DD. Affirmant multi ob Decr. S. C. C. 5 Mart. 1678. (Gasparri n. 738, Aichner p. 598, Sabetti n. 886, Rosset n. 1864, etc.); dubitant vel negant alii (S. Alph. vi. 149; Pezzani can. 60; Lehm. n. 758, Zitelli l. c., Ball. Palmieri *Op. mor.* VI. 1008, etc.). Unde cum prima sententia quidem probabilior sit, secunda vero non careat probabilitate, eamque toleret Ecclesia, impedimentum manet dubium, ideoque nullum, ut Matharan n. 276. dicit, aut

¹ Cf. Gasparri n. 737.

² S. Alph. vi. 154. Alii ut Sanchez contradicunt.—Cfr. Gasparri n. 744. Feije n. 411 seq.

³ S. C. de Prop. Fide 21 Jan. 1856 ap. Gasparri n. 744; Zit. *App.* p. 407.

obtineri potest dispensatio, quam Episcopus etiam dare valet ex potestate quasi-ordinaria (n. 24.).

II. Facultas Articuli **a.** *comprehendit* compaternitatem et commaternitatem, *saltem* illam, quæ existit inter patrinum (matrinam) sive baptismi sive confirmationis et baptizati (confirmati) patrem vel matrem.¹ At eum (eam) quoque, qui (quæ) suam prolem baptizavit, vi hujus facultatis posse dispensari ad matrem (patrem) ejus ducendam (ducendum), certum esse videtur; **b.** *non comprehendit* paternitatem et filiationem inter patrinum et filiolum (matrinam et filiolum) (“inter levantem et levatum”), pro qua tamen provisum est in Form. D. Art. 1 (n. 151). Verum in neutro contineri videtur facultas dispensandi a paternitate et filiatione inter baptizantem et baptizatum;² **c.** valet (sicut et illa in Form. D. Art. 1) pro matr. contrahendis et contractis, necnon pro impedimento *numero* multiplici (n. 6);—**d.** causam pro applicatione requirit, at quæcumque justa causa sufficit; pro illa vero ex Form. D. Art. 1 tantum gravis (n. 233) et pro ea inter baptizantem et baptizatum, si a S. Sede petitur dispensatio, urgentissima (ut periculum vitæ Oratoribus ex carnali copula imminens).³

III. In supplica præter causam etc. exprimi debet: **a.** species (ut sub I.); utrum autem cognatio oriatur ex baptismo an ex confirmatione, speciem non diversificat, unde nec *de valore* exprimendum est.⁴ Ex quo intellige, quod in dubio:

“An n. 9 Form. I. de cognatione spirituali orta ex baptismo tantum intelligendus, an vero etiam de eadem cognatione orta ex confirmatione?” S. Off. 2 Jul. 1884 ad v. resp.: “Oritur ex baptismo tum ex confirmatione;”⁵—**b.** multiplicitas cognationis, quæ occurrit: 1. si quis eandem prolem tum e

¹ Ita S. Poen. 10 Maji 1876 ap. *N. R. Th.* xiv. 529 seq.; Feije n. 615; S. Off. 2 Jul. 1884 ad v., infra n. 248.

² Feije n. 615; Lehmk. n. 792. In Sinis hanc facultatem habent Vicarii Apostolici. Bray p. 92.

³ Gasparri n. 750. Bucceroni: *Cas. consc.* ii. n. 155.

⁴ Sanchez lib. viii. disp. 24, n. 15; Lehmkuhl ii. n. 809; Zit. *Disp.* p. 73.; Rosset n. 2620.—Contra Gasparri n. 356, nota et Pyrrh. Corr. lib. viii. cap. viii.

⁵ Infra n. 248.

sacro fonte suscepit tum e sacramento confirmationis, 2. si quis ejusdem personæ sobolem unam suscepit e baptismo, alteram e confirmatione, 3. si alter alterius liberos vicissim suscepit ex baptismo aut ex confirmatione. Multiplicitas autem non habetur, ubi quis plures ejusdem personæ filios e sacro fonte aut in confirmatione suscepit.¹

ARTICULUS X.

“HÆ VERO DISPENSATIONES MATRIMONIALES VIDELICET 6., 7., 8. ET 9. NON CONCEDANTUR, NISI CUM CLAUSULA: DUMMODO MULIER RAPTA NON FUERIT, VEL SI RAPTA FUERIT, IN POTESTATE RAPTORIS NON EXISTAT: ET IN DISPENSATIONE TENOR HUIUSMODI FACULTATUM INSE-RATUR, CUM EXPRESSIONE TEMPORIS AD QUOD FUERINT CONCESSÆ.”

(F. VI. a. 7; cfr. F. III. a. 7; F. IV. a. 8.; F. X. a. 7.)

126.—Explicatio. Ea, quæ in Articulo commemorantur, in Decreto dispensationis exprimenda sunt, nisi sufficiens causa excuset. Cfr. n. 13. ad b. 1.²—Quoad clausulam de raptu hæc breviter:

I. Raptus qua impedimentum dirimens adest, si vir per se aut per alium mulierem quæcumque (etiam corruptam vel meretricem) de loco in locum moraliter diversum sive vi sive insidiis vel dolosis sollicitationibus matrimonii causa (non ad alios fines) abducit eamque sub sua potestate ad nuptias ineundas detinet, etiamsi abducta et in potestate raptoris constituta postea in matrimonium consentiat.³ Raptus saltem præsumitur, si puella sub potestate parentum vel tutoris constituta, his insciis aut invitis, consentiens abducatur, nisi ejus voluntarius consensus in matrimonium ex præcedentibus sponsalibus seu ex tractatu concluso de matrimonio et simul in raptum probetur.⁴—Raptores eorumque fautores ex *Trident.* xxiv. c. 6

¹ Zit. l. c.; Gasparri n. 749; Pyrrh. Corr. l. c. et S. Off. 29. Apr. 1894 ap. *N. R. Th.* xxvi. 490, ubi de hoc plura.

² *Coll. Miss.* n. 1018, 1021.

³ Zit. *Disp.* p. 73; Feije n. 145 seq.; Pyrrh. Corr. lib. vii. cap. vi.

⁴ Feije n. 161–185. Sed cfr. etiam Gasparri n. 556; Aichner p. 593.; Sica: *Cas. consc.* in *Miss. Nankinensi* p. 121 seq.

de Ref. Matr. incurrunt excommunicationem non reservatam et sunt perpetuo infames.—Rapta in loco tuto constituta, cessat impedimentum et matrimonium contrahi potest valide, at illicita, sicut illicite etiam Parochus ei assistit,—nisi prius per actum Ordinarii constiterit de collocatione raptæ in loco tuto deque dotatione a raptore sufficienter facta ad normam C. Trid. l. c. (Hoc saltem valet, si Episcopus sibi hanc declarationem reservavit. Cfr. De Becker, p. 72.)

II. Clausula: *si mulier rapta non fuerit juxta plures*¹ in omnibus dispensationibus matrimonialibus subintelligitur (n. 13 ad a.). Videant tamen, an hæc assertio cohæreat cum regulis interpretationis (n. 4.) et considerent sequentia: Raptus est impedimentum juris tantum ecclesiastici non ligans infideles. Unde proposita fuit quæstio: an missionarii dispensare possint in impedimento disparitatis cultus cum muliere fidei, quamvis rapta fuerit nec loco tuto reddita, dummodo ipsa libere in matrimonium consentiat? S. C. de Prop. Fide 31. Jan. 1796² ex eo, quod in facultate Episcopis et Vicariis Ap. concessa dispensandi super hoc impedimento *omissa* sit clausula, quæ in aliis apposita est: "*Dummodo mulier rapta non fuerit etc.*," resolvit, *eo ipso concessum videri, quod in concedentis decreto non sit restrictum* et S. Pontifex *declaravit* Episcopos etc., hac facultate uti valere etiam pro muliere rapta, ut licet non collocata in loco tuto possit per renovationem consensus certe liberi matrimonium contrahere.

III. Si raptus mulieris occurrit, id in petitione pro dispensatione ab alio impedimento matrimonii cum illa muliere ineundi aut revalidandi sub *pœna nullitatis* exprimendum est etiamsi rapta in loco tuto jam sit constituta.³ In Dataria tum additur Clausula: de dote constituenda—de muliere in loco tuto ponenda, et ut raptor post mortem uxoris sine spe matrimonii maneat; et si raptor ante petitionem ab Episcopo vel Confessario non fuit ab excommunicatione absolutus, post petitam dispen-

¹ Planchard n. 111, 192 et 193; Feije n. 187; Pyrrh. Corr. lib. vii. cap. vi. v. *Præterea*.

² Coll. Miss. n. 891; Gasparri n. 560.; Coll. Prop. n. 1268.

³ Zit. l. c.; Gasparri n. 561; Bucceroni: *Inst. th. mor. de Matr.* n. 112, 8, ex reg. 49 Canc. Apost. et De Justis i. 18, n. 30.

sationem ob manus appositionem S. Pontificis ab Episcopo vel alio Executore absolvi non debet, nisi quatenus hic in Rescripto constituitur Delegatus Sedis Apost.¹ Executor prædictam triplicem Clausulam debet observare, et raptor si post mortem mulieris raptæ sine nova dispensatione matrimonium ineat, caret jure petendi debitum.²—Præscripta Conc. Trid. et Praxis Datarie servanda sunt etiam ab Episcopo vi indulti dispensantis, qui autem, cum dispensatio sit actus Episcopalis, tum absolvit jure proprio.—Sed quid, si, ut apud nos fieri solet, facultates communicantur Sacerdotibus apposita dicta Clausula? Poteritne Sacerdos, si mulier quidem rapta fuerit, at non amplius sit in potestate raptoris, supponere Episcopum sibi etiam delegasse facultatem discernendi de collocatione raptæ in loco tuto et de dotatione a raptore sufficienter facta? Resp. salvo meliori: si facultates cuidam sacerdoti verbis generalibus et pro personis indeterminatis communicatæ sunt nec ab Episcopo aliquid in contrarium statutum sit, affirmandum esse videtur,³ præsertim si Episcopus valde distat et celebratio matrimonii urget. Si tamen fieri potest, omnino in re ita difficili et gravi recurratur ad Episcopum, prout hoc etiam fieri debet, si facultas concessa est pro personis determinatis.

ARTICULUS XI.

"DISPENSANDI CUM GENTILIBUS ET INFIDELIBUS PLURES UXORES HABENTIBUS, UT POST CONVERSIONEM ET BAPTISMUM, QUAM EX ILLIS MALUERINT, SI ETIAM IPSA FIDELIS FIAT, RETINERE POSSINT, NISI PRIMA VOLUERIT CONVERTI."

(F. IV. art. 9.)

127.—I. Explicatio. Ad quod intelligendum hæc statuuntur:

a. Facultas præsentis Art. supponit casum *peculiarem* relate ad applicationem *Privilegii Paulini* i. e. illius privilegii, quod a Christo Domino in favorem fidei concessum et per Apostolum Paulum promulgatum est, qui 1 *Cor.* vii. 15, dicit: "Quod

¹ Feije n. 186, 187.

² Planchard n. 194.

³ Cfr. supra n. 6. ad d. et 10. ad 1.